

תנ"ך

לתלמידים כבדי שמע וחירשים

הוראות

א. משך הבחינה : שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	–	(24x2)	–	48 נקודות
פרק שני	–	(24x1)	–	24 נקודות
פרק שלישי	–	(16x1)	–	16 נקודות
פרק רביעי	–	(12x1)	–	<u>12 נקודות</u>
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות :

(1) אל תעתיקו את השאלה ; כתבו את מספרה בלבד.

(2) התרכזו בנושא. שימו לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

הערה : בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד, יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה !

השאלות

פרק ראשון – בראשית (48 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 24 נקודות).
בכל שאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 8 נקודות).

1. קראו בראשית, פרק כ"ז, פסוקים ו'–כ"ז.

א. קראו פסוקים ח'–י"ט.

- (1) מצאו פֶּרֶט (דבר) אֶחָד בקטע המציג את יעקב באופן שלילי - כְּתָבוּ אוֹתוֹ, והסבירו מדוע פרט זה מציג את יעקב בצורה שלילית. (4 נקודות)
- (2) המעשים של יעקב בקטע זה נחשבים חמורים, אך אפשר גם ללמד עליו זכות (לומר דברים לטובתו). הציגו נימוק אֶחָד שיכול להצדיק את מעשיו. (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"א–י"ט, ואת המדרש שלפניכם המתייחס לפסוק י"ד.

"וַיֵּלֶךְ [יעקב] וַיָּקָח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ, אָנוּס (=נֶאֱלָץ, שהכריחו אותו) וְכַפּוּף (= "נִכְנָע") וּבּוֹכָה" (בראשית רבה, פרק ס"ה, סימן ט"ו).

- (1) הביאו מפסוקים י"א–י"ט הוכחה אֶחָת הַתּוֹמַכָּת בדברי המדרש, והסבירו כיצד הוכחה זו מחזקת את דברי המדרש. (4 נקודות)
- (2) הביאו הוכחה אֶחָת מפסוקים י"א–י"ט הַנוֹגֶדֶת את דברי המדרש, והסבירו כיצד הוכחה זו מנוגדת לדברי המדרש. (4 נקודות)

ג. (1) בפסוקים י"א–י"ב יעקב מביע חשש שיצחק לא יאמין שהוא עָשׂוּ. ממה יעקב חושש ומדוע? (2 נקודות)

- (2) בפסוקים י"ח–כ"ג מתואר המפגש בין יצחק ובין יעקב. ציינו שלושה אמצעים (=שלוש דרכים) שבהם השתמש יצחק כדי לזהות את בנו, והסבירו מה גרם לו בסופו של דבר להאמין שזהו עָשׂוּ. (6 נקודות)

2. קראו **בראשית**, פרק ל"ז.

א. עיינו בפסוקים א'-י"א העוסקים ביחסי יוסף ואחיו.

- (1) ציינו והסבירו שני גורמים מרכזיים שהובילו לשנאת האחים כלפי יוסף. (4 נקודות)
- (2) האם לדעתכם יוסף **אחראי** לכך שאחיו שונאים אותו, או שההורים שלו אחראים לכך, כי הם העדיפו אותו ונתנו לו חינוך שונה משל אחיו?
נמקו את דעתכם והתבססו על הטקסט המקראי. (4 נקודות)

ב. הרב יחזקאל יעקבסון מפרש את הפסוק **"וַיֹּאמֶר: אֶת אָחִי אֲנֹכִי מִבְּקֶשׁ..."** (פרק ל"ז, פסוק ט"ז). להלן עיקר דבריו.

- יוסף מחפש את אחיו. הוא פוגש איש ואומר לו: **"את אחי אנכי מבקש הגידה נא לי איפה הם רועים"**. יוסף רוצה להשלים עם אחיו, הוא רוצה שבינו לבין האחים יהיו יחסי ידידות (חֲבֵרוֹת), אך האיש עונה לו שאחיו **"נסעו מזה"**. רש"י מפרש את הביטוי **"נסעו מזה"**: **"הסיעו עצמם מן האחוה"**. כלומר, שיוסף הפסיד את ההזדמנות להשלים עם אחיו, ועכשיו הם אינם רוצים לשמוע דברי שלום ואחוה. אם יוסף היה פונה אל אחיו מוקדם יותר ומנסה להשלים איתם, אפשר היה למנוע את הסבל העתידי ואת העבדות של עם ישראל במצרים.
- (1) הסבירו את המשמעות של דברי האיש **"נסעו מזה"** לפי **פירושו של רש"י**. (4 נקודות)
- (2) הפרשנות מציעה שאפשר היה למנוע (לעצור) את הריב בין יוסף לאחיו. כיצד אפשר היה למנוע את הריב על פי הפרשנות? האם אתם מסכימים עם פרשנות זו? הסבירו את עמדתכם. (4 נקודות)

ג. פרשת מכירת יוסף (**בראשית**, פרק ל"ז, פסוקים י"ט-ל'; כ"ו-כ"ז) מציגה את תגובותיהם של ראובן ויהודה לתוכנית של האחים להרוג את יוסף.

- (1) הציגו דבר אחד **דומה בהתנהגותם** של ראובן ויהודה במצב זה. בססו את דבריכם על הכתוב. (4 נקודות)
- (2) הציגו דבר אחד **שונה בדרך הפעולה** של ראובן מדרך הפעולה של יהודה. הסבירו את המשמעות של שוני זה בהתבסס על הפסוקים. (4 נקודות)

3. קראו **בראשית**, פרק מ"א.

- א. (1) תארו את שני **החלומות שחלם פרעה** בפרק זה. (4 נקודות)
- (2) על פי דברי יוסף לפרעה, מהי הסיבה שחלומו של פרעה מופיע **פעמיים, בשתי צורות שונות**, ומהו **המָסָר** שיוסף מנסה להעביר בדבריו? (4 נקודות)
- ב. (1) בפרק זה יוסף עובר **מהפך ממעמד של אסיר למעמד של שליט**. הציגו את המהפך באמצעות שתי דרכים המתארות זאת. (4 נקודות)
- (2) יוסף הצליח **לשמור על זהותו הפנימית** (=האמונה והערכים שלו) **למרות שהשתלב בתרבות המצרית**. הציגו שתי דרכים שמציגות כיצד יוסף שמר גם על זהותו הפנימית וגם התאים את עצמו לחברה בה הוא חי. (4 נקודות)

- ג. (1) יוסף קורא לבניו בשמות מנשה ואפרים (פסוקים נ"ב-נ"ג). הסבירו את **משמעות השמות הללו והקשר שלהם לחייו של יוסף**. בססו את תשובתכם על הכתוב. (4 נקודות)
- (2) מה ניתן ללמוד מבחירת השמות על **יחסו של יוסף לעבר שלו ולמשפחתו**? (4 נקודות)

פרק שני – שמות (24 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 4-5.

בשאלה שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל סעיף – 8 נקודות).

4. קראו שמות, פרק ב', פסוקים א'-י"ז.

- א. (1) קראו פסוקים ה'ו'; ט'-י'. כתבו את הכינויים שבהם מונה משה בפסוקים אלה, והסבירו כיצד השימוש בכינויים אלה מלמד על תהליך ההתקרבות של בת פרעה למשה. (4 נקודות)
- (2) קראו פסוק י"א. הסבירו מדוע קראה בת פרעה למשה בשם "משה". בססו את תשובתכם על הכתוב. (4 נקודות)

ב. קראו פסוקים י"א-ט"ו.

- (1) לפי פסוק י"ד, האיש העברי שהכה את חברו שואל את משה שתי שאלות. כתבו בלשונכם את שתי השאלות. (2 נקודות)
- (2) יש הטוענים כי השאלה הראשונה מבטאת רגש של ניכור (=זרות), והשאלה השנייה מבטאת איום על משה. הסבירו טענה זו. (6 נקודות)

ג. בפסוקים י"א-י"ז מתוארים שלושה סכסוכים (=מריבות).

- (1) יש הטוענים כי קטע זה מציג את ההדרגתיות בתיאור התכונות של משה כמנהיג. הסבירו טענה זו והדגימו אותה מן הכתוב. (4 נקודות)
- (2) הציגו ביקורת כלפי התנהגותו של משה בסכסוכים. הסבירו והדגימו מהכתוב. (4 נקודות)

5. קראו שמות, פרק י"ד, פסוקים ט"ו-ל"א.**א. קראו פסוקים י"ז-כ"ה.**

- (1) יש הטוענים שלפרעה לא הייתה בחירה חופשית ברדיפתו אחרי בני ישראל. הסבירו טענה זו והביאו הוכחה אחת מן הכתוב שתומכת בה. (4 נקודות)
- (2) לפי פסוקים אלה, אלוהים מגן על ישראל מפני המצרים. הציגו והסבירו דרך הגנה אחת כלפי ישראל, ודרך פעולה התקפית אחת כלפי אויבי ישראל. (4 נקודות)

ב. בהגדה של פסח נאמר: "ויוצאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה" (דברים, פרק כ"ו, פסוק ח'). באמצעות השימוש ב"יד החזקה" השיג האל שתי מטרות.

- (1) על פי שמות, פרק י"ד פסוקים י"ח-כ"ה, מהי המטרה שהצליח להשיג ה' בקשר למצרים? (4 נקודות)
- (2) על פי שמות, פרק י"ד, פסוק ל"א: הציגו רגש עיקרי אחד, ותובנה (מסקנה) מרכזית אחת שעלו בקרב בני ישראל לאחר ראיית "היד הגדולה"? (4 נקודות)

ג. קראו פסוקים ט"ו-כ"ח ופסוק ל"א.

- (1) קראו פסוק ל"א. בפסוק זה ישנו קשר של סיבה ותוצאה בין המילה "וַיֵּרָא" למילה "וַיֵּיכְאוּ". הסבירו קשר זה, ובססו מן הכתוב. (4 נקודות)
- (2) האם לדעתכם אמונה שמתבססת על "ראייה" של ניסים היא אמונה חזקה יותר או חלשה יותר מאמונה שאינה תלויה בראייה של ניסים? הסבירו את תשובתכם. (4 נקודות)

פרק שלישי – נושאי בחירה (16 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 6-9.

בשאלה שבחרתם, ענו על סעיף א – חובה (8 נקודות) ועל אחד מהסעיפים ב–ג (8 נקודות).

6. שיבת ציון- יחזקאל, פרק ל"ז.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו את פסוקים א'-י'.

- (1) תארו את השלבים העיקריים בתהליך החייאת העצמות ואת המשמעות הסמלית של חזון זה עבור עם ישראל בגלות. (4 נקודות)
- (2) קראו את פסוק י"א והסבירו כיצד העם מתאר את מצבו ומדוע? (4 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ג.

ב. קראו פסוקים י"ט-כ"ח.

בחזון העצים ביחזקאל, פרק ל"ז, פסוקים י"ט-כ"ח, יש מִסָּר משמעותי.

- (1) מה מסמלים שני העצים והאיחוד (החיבור) שלהם בחזון? (4 נקודות)
- (2) מהו המִסָּר העיקרי של החזון? והאם לדעתכם המִסָּר מתאים לעם ישראל גם היום? נמקו בקצרה. (4 נקודות)

ג. קראו פסוקים ט"ו-כ"ח.

- (1) בנבואתו על ממלכת ישראל שתקום בעתיד, נזכרות שלוש תקופות מהעבר של העם. מה הן התקופות ומהי ההתייחסות אל כל אחת מהן? (6 נקודות)
- (2) בפסוקים כ"ה-כ"ח מצויה מילה מְנַחָה החוזרת חמש פעמים. מהי המילה, ומה תפקיד החזרה עליה בפסוקים אלה? (2 נקודות)

7. קראו ירמיה, פרק א'.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו פסוקים ד'-ט'.

(1) על פי פסוק ה', מה מיוחד בבחירה של ירמיהו לנביא? (4 נקודות)

(2) ירמיהו פחד מהתפקיד שאלוהים נותן לו והסביר את הפחד הזה בכמה נימוקים. הציגו

הסבר אחד מדבריו של ירמיהו, וכתבו מה עונה לו אלוהים. (4 נקודות)

ענו על אחד מהסעיפים ב-ג.

ב. קראו פסוקים ד'-י' וגם שמות, פרק ג', פסוקים י'-י"ג.

(1) במה דומות תגובותיהם של משה וירמיהו לשליחות (לתפקיד) שה' מטיל עליהם? בססו את

תשובתכם על הכתוב. (4 נקודות)

(2) במה שונה שליחותו של ירמיהו משליחותו של משה, מבחינת קהל היעד (=מבחינת מי

שהוא מדבר אליו/אליהם)? (4 נקודות)

ג. קראו ירמיהו, פרק א', פסוק י'.

(1) בפסוק י' יש שישה פעלים המתארים את שליחותו של ירמיהו. כתבו מה הם תפקידיו של

ירמיהו לפי פעלים אלה? (4 נקודות)

(2) מה מלמד אותנו סדר הפעולות בפסוק? הסבירו האם סדר פעולות זה הוא הגיוני.

(4 נקודות)

8. חוק וחברה – דברים, פרק כ'.

ענו על סעיף א – חובה.

א. קראו דברים, פרק כ', פסוקים א'-ט'.

בפסוקים אלה מתוארות הכנות למלחמה וההכרזות לפני היציאה לקרב.

(1) זהו שתי קבוצות של בעלי תפקידים המוזכרות בפסוקים אלה והסבירו מהו תפקידה שלכל קבוצה בהכנות למלחמה. (4 נקודות)

(2) הסבירו מדוע לפי הכתוב "הִיָּרָא וְרָךְ הַלֵּב" (פסוק ח') צריך לחזור לביתו. (4 נקודות)

ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. פרק כ' פותח בפסוק: "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם

כי ה' אלוהיך עמך המעלך מארץ מצרים".

(1) הפסוק מציג את האמונה בה' כמקור לביטחון בשעת מלחמה. הסבירו מדוע הפסוק מזכיר

דווקא את יציאת מצרים כהוכחה לעזרה של ה' לעם. (4 נקודות)

(2) יש הטוענים שקיימת סתירה (=אי התאמה) בין הציווי "לא תירא מהם" לבין הפטור

הניתן ל"האיש הירא ורך הלבב" בהמשך הפרק (פסוק ח'). האם לדעתכם יש סתירה

ביניהם? הסבירו את תשובתכם. (4 נקודות)

- ג. התורה מגדירה כללים לגבי ההתייחסות לעצים בזמן מצור על עיר אויב (**דברים**, פרק כ'), פסוקים י"ט-כ').
- (1) תארו את החוק לגבי עצי מאכל **בזמן מצור**, והסבירו את המטרה של חוק זה. (4 נקודות)
- (2) מה דעתך על החוק? האם אתם חושבים שהחוק הגיוני ומתאים גם היום לפעול לפי חוק זה? נמקו את תשובתכם. (4 נקודות)

9. ספרות החכמה - הרהורים על החיים

- קראו קהלת, פרק א'.**
ענו על סעיף א – **חובה**.
- א. (1) מיהו "קהלת" על פי הפרשנות המסורתית, וכיצד ניתן להוכיח זאת מן הכתוב?
(2) בפסוקים ד'-ז' קהלת מתאר תופעות מחזוריות בטבע. ציינו שתיים מן התופעות הללו והסבירו כיצד הן קשורות למסר המרכזי של הפרק. (4 נקודות)
- ענו על אחד מן הסעיפים ב-ג.
- ב. (1) מהי המסקנה של קהלת בפסוק ט' לגבי החידוש בעולם? הסבירו. (4 נקודות)
(2) לדעתכם, האם תפיסת העולם של קהלת בפרק א' היא שלילית או שאולי ניתן לראותה כריאליסטית (=מציאותית)? נמקו את תשובתכם תוך התייחסות לשני פסוקים מהפרק. (4 נקודות)
- ג. (1) בפסוקים י"ב-י"ח קהלת מתאר את ניסיונו האישי בחיפוש אחר החכמה. מהי מסקנתו לגבי ערך החכמה בפסוקים אלה? (4 נקודות)
(2) הסבירו את השתיקה (=אי התאמה) שבפסוק י"ח: "כִּי בָרַב חֲכָמָה רַב־בָּעֵס וְיֹסִיף יָדַעַת יֹסִיף מְאֹד". מדוע דווקא הידיעה והחכמה מובילות לכאב ולכעס על פי קהלת? (4 נקודות)

פרק רביעי – קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענו על סעיף א – חובה (7 נקודות) ועל אחד מהסעיפים ב–ד (5 נקודות)

10. קראו שמות, פרק כ', פסוקים א'–יח'.

ענו על סעיף א – חובה. (7 נקודות)

א. בעשרת הדיברות באים לידי ביטוי ערכים בסיסיים: שוויון בין בני אדם, ערך המשפחה, ערך החיים, ערך הרכוש, צדק ומשפט. הדגימו והסבירו שניים מהערכים המסומנים בקו על פי פסוקים ז'–יג'.

ענו על אחד מן הסעיפים ב–ד. (5 נקודות)

ב. יש הטוענים שבפסוק ב', "אנכי ה' אלהיך... מבית עבדים", יש שני נימוקים שבגללם העם חייב לקבל את חוקי האל. ציינו והסבירו את שני הנימוקים האלה.

ג. קראו פסוקים א'–ז'.

יש הטוענים כי שני הדיברות הראשונים ניתנו ישירות על ידי האל, ומן הדיבר השלישי מסר האל את הדיברות למשה והוא מסר אותם לעם. הביאו שתי הוכחות מן הכתוב לטענה זו.

ד. קראו פסוקים ט"ו–י"ח.

על פי המתואר בפסוקים אלה, התגלות ה' הפחידה את העם. משה מעודד את העם ואומר להם שהם לא צריכים לפחד. הוא מציין שתי מטרות להתגלות ה' אל העם. צטטו כל מילה והסבירו אותה במילים שלכם.

בהצלחה!